Suomen Akatemia

18.11.2024

Eduskunnan sivistysvaliokunnalle

Asia: HE 162/2024 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi pienhiukkasten, pilvien ja hivenkaasujen tutkimusinfrastruktuurin oikeushenkilöllisyydestä ja osittaisesta verovapaudesta Suomessa
Viite: Asiantuntijapyyntö 19.11.2024

Kansallinen ja kansainvälinen tutkimusinfrastruktuuritoiminta
Kansainväliset tutkimusinfrastruktuurit (mukaan lukien ACTRIS-ERIC; The Aerosol, Clouds and Trace Gases Research Infrastructure) ovat usein monien valtioiden yhteisesti hallinnoimia ja tehokas keino rakentaa yhdessä toisiaan täydentäviä infrastruktuuriresursseja ja siten laajapohjaisesti edistää korkeatasoisen tutkimuksen, kehittämisen ja innovaatiotoiminnan edellytyksiä. Kansainväliset tutkimusinfrastruktuurit tarjoavat suomalaisille tiede- ja yritysyhteisöille mahdollisuuksia käyttää sellaisia tutkimusinfrastruktuuripalveluja, joita ei olisi mahdollista tarjota ainoastaan kansallisin voimin. Kansainvälisten tutkimusinfrastruktuurien päämajat vievät isäntämaat eurooppalaisen päätöksen teon keskiöön, houkuttelevat ja tuovat isäntämaihin korkean profiilin osaajia ja pääomaa.

Yhteiskunnassamme on TKI-toiminnan tuottamille ratkaisuille ja tulevaisuuspoluille isoja odotuksia. Orpon hallitusohjelman mukaan, hallitus sitoutuu toimeenpanemaan parlamentaarisen TKI-työryhmän ehdotukset siitä, miten Suomen T&K-toiminnan rahoitus nostetaan neljään prosenttiin bruttokansantuotteesta vuoteen 2030 mennessä. Tässä työssä tutkimusinfrastruktuuritoiminnan vahvistamisella on tärkeä rooli. Tutkimusinfrastruktuurit ovat kiinteä osa houkuttelevia TKI-ympäristöjä, joissa tutkimus- ja innovaatiotoiminta kasvaa ja kehittyy.

Suomen Akatemian tutkimusinfrastruktuurikomitea vastaa Suomen Akatemiaa koskevan lain nojalla kansallisesta ja kansainvälisestä tutkimusinfrastruktuuritoiminnasta ja osaltaan sen rahoituksesta. Tutkimusinfrastruktuuritoiminnan tavoitteena on ollut kehittää kansallista tutkimusinfrastruktuuripolitiikkaa nykyistä läpinäkyvämmäksi, toimialat läpäiseväksi, ennakoitavaksi kokonaisuudeksi. Johdonmukainen ja hyvin suunniteltu tutkimusinfrastruktuuritoiminta parantaa suomalaisen tutkimuksen laatua, uudistumista, ja kilpailukykyä, sekä lisää suomalaisten tutkimusympäristöjen kansainvälistä vetovoimaa ja edesauttaa julkisen- ja yksityisen sektorin yhteisiä investointeja.

Laadukkaat yhteiskäyttöiset tutkimusinfrastruktuurit vahvistavat korkeatasoisten ja vaikuttavien TKI-osaamiskeskittymien kykyä tuottaa uutta tietoa, innovaatioita sekä kasvattaa uusia osaajia.

ACTRIS-ERIC ja muut kansainvälisten tutkimusinfrastruktuurien päämajatoiminnot Suomessa

Suomen Akatemia

Suomessa toimii tällä hetkellä kolme kansainvälisen tutkimusinfrastruktuurin päämajaa: ICOS-ERIC (Integrated Carbon Observation System) Euro-BioImaging-ERIC ja nyt käsittelyssä oleva ACTRIS-ERIC. Suomen isännöimät kansainväliset tutkimusinfrastruktuurien päämajat (ICOS-ERIC, ACTRIS-ERIC ja Euro-BioImaging-ERIC) edistävät huipputason tiedettä, tuovat merkittäviä taloudellisia hyötyjä ja vahvistavat Suomen asemaa globaalissa tiedeyhteistyössä. Päämajat houkuttelevat investointeja, korkeasti koulutettuja asiantuntijoita ja tarjoavat kriittistä dataa esimerkiksi ilmastonmuutoksen torjuntaan ja biolääketieteeseen. Samalla ne tukevat innovaatiota hyödyntämällä tutkimuksen kaupallistamista, lisäävät suomalaisen yritysosaamisen näkyvyyttä ja luovat kasvua taloudelle pitkällä aikavälillä.

ACTRIS-ERICn erityiset hyödyt Suomelle ovat moninaiset. Ensinnäkin tutkimusinfrastruktuurin päämajan sijoittuminen Suomeen vahvistaa suomalaisten kansainvälistä johtajuutta ilmakehätieteissä ja lisää Suomen vetovoimaa tiedeyhteisössä. Tämä edistää ACTRIS-ERICin yhteistyötä suomalaisten ja kansainvälisten yritysten kanssa, tukien innovaatioiden kehittämistä ja luoden uusia liiketoimintamahdollisuuksia.
Suomi hyötyy merkittävästi myös EU puiteohjelmarahoituksen tutkimusinfrastruktuureille kohdennetusta rahoituksesta, josta ACTRIS-ERIC kotiuttaa huomattavan osuuden. Mikä edelleen tukee kansallista tutkimus, kehittämis- ja innovaatiotoimintaa.

ACTRIS-ERICn rahoitus
Tutkimusinfrastruktuurikomitea päätti hyväksyä kokouksessaan 24.10.2018 suomalaisten toimijoiden päämajahakemuksen jättämisen ACTRISn väliaikaiselle hallitukselle päämajan sijoittamiseksi Suomeen. Samalla päätöksellä Tutkimusinfrastruktuurikomitea varautui vuosittaiseen, arviolta 500 000 euron suuruiseen isäntämaakontribuutioon sekä kattamaan 50% Suomen jäsenmaksuosuudesta perustettavalle ACTRIS-ERICIle. Sekä isäntämaakontribuutio että jäsenmaksu on jaettu puoliksi liikenne- ja viestintäministeriön / Ilmatieteenlaitoksen kanssa.

Suomen Akatemia pitää valtioneuvoston tavoin Suomen aktiivista ja sujuvaa toimijuutta tässä tutkimusinfrastruktuurissa tärkeänä laadukkaan ilmakehätutkimuksen sekä kansallisen että kansainvälisen vaikuttavuuden tukemiseksi. Suomen Akatemia pitää kannatettavana hallituksen esitystä eduskunnalle laiksi pienhiukkasten, pilvien ja hivenkaasujen tutkimusinfrastruktuurin (ACTRIS-ERIC) oikeushenkilöllisyydestä ja osittaisesta verovapaudesta Suomessa.